

SZÉKELYFÖLD

Politikai, közgazdasági, társadalmi és szépirodalmi hirlap.
Megjelenik hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.

Kézdi-Vásárhely, 1901. augusztus 1.

Csütörtök.

XX. évfolyam 60. szám.

Előfizetési árak:

Egész évre 10 korona. Félévre 5 korona.
Negyedévre 2 korona 50 fillér.
Egyesszám ára 10 fillér.

A lap szellemi részét illető közlemények, Vajna Károly szerkesztőhöz, az előfizetési és hirdetési pénzek ifj. Jancsó Mózes könyvnyomdájába küldendők.

Hirdetmények díja:

4 hasábos petitsorért, vagy annak helyéért 10 fillér
Nyilttér sora 30 fillér.
A hirdetmények s nyiltterek díja előre fizetendő.

A kereskedelmi miniszter a székelyekért.

(M.) Közéletünkben ritkán szemlélhetünk olyan ozzalmat, amelyen most a székelyek felsegítésére megindult. Ritkán amiatt, mert cél, mód és vezetők, kezdeményezők és végrehajtók harmonikus összehangolása alig sikerül. A székely mozgalom szerencsés kivétel. A nép, amelyet megmenteni kell, a magyar faj egyik legkiválóbbja, amely az állam és társadalom együttes részvételére, szeretettel teljes támogatására sokszoros érdemeket szerzett. A cél tehát a legnemesebbek közül való. A mód, amellyel a népmegtértervezik, majdnem páratlan. Alapizsnát nem kérnek. Munkát és újra munkát, amely a sziklás földből megélni nem tudó népnek tisztas, önértékehez méltó kenyeret adjon. S ezt a célt a módot nem idegenek, nem érdekhajhászó egyének, hanem a székely nép leszármazottjai, messze földön is hű vérei szolgálják. Ők a kezdeményezők, ők a végrehajtók egy szemében.

S céljaik eléréséhez hű szövetségst kaptak Hegedüs Sándor kereskedelmi miniszterben, aki ritka tapintattal — mint igazi székely — megérti, mi kell a népnek és sokat ígérő hangzatos szavak helyett gyakorlatilag igyekszik segíteni a pusztulásnak indult derék népfaj sorsán. Előttünk van a marosvásárhelyi székely kamarához intézett leirata, amellyel — mint a székelység érdekeinek organuma — bővebben kívánunk foglalkozni.

A leirat válaszul szolgál a marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamarának a Székelyföld ipari életének fellendítése tárgyában tett felterjesztésére. Leközlőjük alább az egész leiratot, amely nagy megnyugtató a székelységre. A székely kamara tenni és dolgozni akar, a miniszter tesz és követel. A kamara nehéz és érdemes munkával gyűjti a pusztulás okainak és a segítés módjának anyagát, a miniszter elfogadja az anyagot, de tevékenységéhez több teret kíván. A kamara — úgy mond a miniszter — megindította az akciózt; helyes, én támogatom, de ne végezzünk félmunkát, tegyünk meg mindent, hogy a segítés teljes legyen. S míg egyrészt a miniszter kívánsága a szélesebb körű akciózt és a tevékenység okzerűbb kiterjesztésére a legnagyobb mértékben méltánylandó, másrészt büszke leheta kamara, hogy első nagyobb akciózával a sikernek azt a mértékét érte el, amelyet leiratában nyújt neki a miniszter.

Az az érdeklődés, amelyet a kamara a miniszterben keltett, a legszebb jutalma eddigi fáradozásának s egyúttal buzdítás a további működésére, mert meggyőződhetett, hogy a leghivatottabb vezető tényleg vezet is és együtt fáradoz a kamarával erős szövetségben a székelység érdekeinek előmozdításában. Az az útmutatás pedig, amelyet a leirat megjelöl, igazolja a marosvásárhelyi Székely Társaság július 3-iki nagygyűlésének határozatait. Igazolja a határozatokat provokáló Győrffy Gyula képviselőnek azt a helyes álláspontját, hogy a székely nép megmentésének sike-

rét esakis az állam, a kormány, a társadalom s a hatóságok szoros együttműködése biztosítja. A kereskedelmi miniszter leiratában adatokat, részletes, bő adatokat kér a kamarától. Ezt a kamara egymagára képtelen megszerezni, de igenis megszerezheti, ha a székelyek szervezkedése a Győrffy képviselő által jelzett formában befejezést nyer. Az egyesített erőnek, a székely nép vezérei vállvetett munkájának sikerülni fog mindazt egybefoglalni, amik a kereskedelmi miniszter kívánságának megfelelően teljesen hű képet adhatnak a mai állapotokról s a segítés módjáról.

S hogy ebben igazunk van, ott a leirat. A miniszter keveselli az elébeterjesztett anyagot; részleteket kér, hogy eslekvése körét az általánosságokon túlterjeszthesse. Maga kezdeti egyes dolgokat, ugyszólván kitanítja a kamarát arra, mit kérjen, hogy kérelmét teljesíthesse. S hogy ezt akarja, bizonyítja azzal, hogy konkrét javaslatát helyesli, elfogadja, teljesíti. Utmutatást ad a segítés anyagának megszerzésére és arra ösztönzi a kamarát, hogy az elszórt erőket egyesítse.

A boldogulás útja a szervezetkezésben van, amelynek hatalmas lendületet adott már is és adhat a székely társasági alapon való szervezkedés. Itt a siker titka, amelyet, hiszszük, sikerül a székely nép élén küzdőknek kideríteni. Sikerül annyival inkább, mert törekvéseikben két erős támogatójuk van: a velük érző székely miniszter és méltó munkatársa: Sztéryi József miniszteri tanácsos. Kettőjük segítségével az a nagyszabású mozgalom, amely ugyszólván most terjeszti szárnyait, végre megadja a székely népnek a rég kiérdemelt, ezerszeresen megszolált jólétet, a munkában szerzett biztos megélhetést.

A kereskedelmi miniszternek a kamarához intézett leirata bő kivonatban így szól:

A múlt év folyamán megbízott volt a kamarát kerülete közgazdasági viszonyának tanulmányozásával s ennek alapján javaslat-tétellel.

Int nezióm, melyet akkor elég részletességgel kifejtettem, az volt, hogy jelölje meg a kamara a szükséges konkrét intézkedéseket, egyenként és válatlanonként, melyektől a székelyföld ipari viszonyainak javítása várható volna.

— E helyett a kamara többszöri sürgetések után egy egész általánosságban tartott konkrét intézkedésekre csak igen esekély részben alkalmas nagy emlékiratot terjesztett előm, mely látszólag ugyan a székelyföld viszonyait ismerteti, tényleg azonban csaknem az ország bármely vidékére illenők, mert ovégre vajmi kevés vidéke és községe lesz az orszagnak, melyre ne lehetne azt mondani, hogy egyik vagy másik gyár föállítására alkalmas, vagy hogy ott szövetkezeteket kellene létesíteni avagy háziipart fejleszteni, — szóval a kamara az előm terjesztett terjedelmes emlékiratával a székelyföld speciális viszonyai szempontjából vajmi keveset nyújtott.

Ily körülmények között természetesen nagyon kevés konkrét intézkedést tehetnek az alapon, jól lehet — mint azt a kamara tudja — szándékom lett volna és az ma is, a székelyföld ipari viszonyainak javítása a rendelkezésemre álló eszközök keretében minden lehető intézkedést megtenni, mert órzem és tudom, hogy azon a területen csak nagy arányú intézkedésekkel lehet eredményt elérni, ez intézkedéseket pedig — ha fokozatosan is — meg kell és hajlandó is vagyok megtenni.

Ezeket előre becsitva megjegyezem, hogy a kamara azon általános javaslataira, hogy egyik község-

ben posztógyár, másikkban fonó-szövőgyár, harmadikkban bőrgyár és így tovább volna létesítendő, vagy hogy ebben vagy abban a községben a kisiparosok részére szövetkezetek volnaak létesítendők, nemkülönben oly javaslatokra, hogy a székely ipartermékekre tarifás kedvezmények volnaak adandók, valanint általában az ily egész általánosságban tartott javaslatokra külön nem fogok reflektálni ezekre nézve nem mondhatok egyebet, mint amit oly sokszor mondtam, hogy minden komoly, a tényleges szükséglet kielégítő más érdeket nem sőtő gyári vállalat keletkezését készséggel támogatom, de magam államilag gyárakat nem létesíthetek és ha készséggel is irányítom a vállalkozás figyelmét a székelyföldre és a legmesszebb menő módon támogatnám is a kezdeményezést ott, mégis a vállalkozó tőkét megkeresni a kamara és érdekeltség feladata.

Épen így állok a kisipari szövetkezetek ügyével szemben, — szívesen támogatnám ezeket a legmesszebb menő módon, csak alakítsa meg a kamara azokat, tömörítse kerülete kisiparosait mellyel ott még igen szép eredmények volnaak elérhetők.

Egyébként felhivom az országos központi hitelszövetkezetet, hogy tegye a székelyföld viszonyait ez irányban speciális tanulmánya tárgyává, kijelentve egyúttal, hogy ez irányú tevékenységben készséggel fogom hathatós támogatásának részesíteni.

És most áttérek a kamara jelentésében foglalt konkrét ügyekre.

Sequens József sepsi-szent-györgyi posztó szövőiparosnak anyagi orjához képest túlzott kérelmeit teljesítőnek nem találtam. Hajlandó vagyok azonban a nevezett részére néhány munka gép beszerzését lehetővé tenni, ha a kamara utján közli velem, hogy folyamodónak mely gépekre van okvetlenül szükség, ezek mennyibe kerülnek s továbbá kimutatja az, hogy a vállalat kibővítéséhez szükségglendő tőke felett nem rendelkezik és az újabb gépek adományozása esetén előálló nagyobb forgalomhoz viszonyított üzleti tőke tekintetében nem lesznek nehézségei.

Azon óhajra nézve, mely szerint kívánatos lenne Csikvármegyében az egyszerűbb hangszerek készítésének megismertetése esetleg háziiparilag való üzése, értesitem a kamarát, miszerint egy előkelő budapesti céggel már régebben folytatták a hangszer-gyártás meghonosítása iránti tárgyalásokat melynek során figyelemmel leszek Csikvármegyére is.

De nem lehetek figyelemmel a kamara azon megjegyzésére, hogy a sepsi-szent-györgyi faiparosoknak, bádigosoknak, lakatosoknak gépekre volna szükségük, mert az alapon csak nem lehet tárgyalásokat folytatni, nem tudhatom kik azok az iparosok és mire van szükségük, ennek határozott megjelölése lett volna a kamara feadata.

Gyulai Károly bodoki kályhásnak és Török Antal zágoni asztalosnak állami segély engedélyezésére iránti kérelmét teljesíthetőnek nem találtam, mert kisiparosnak pénzbeli segély nyújtásával való támogatását nem tartom célravezetőnek, amennyiben az egyenlőtlen versenyre lehetővé, egyesek megengedhetetlen előnyben vonásával járna.

Ifj. Czibalmos Ferenc kézdívársárhelyi asztalosnak 14.043 korona értékben többrendbeli fagegmunkáló gépet engedélyeztem. Leginkább azt óhajtottam volna, hogy a kézdívársárhelyi asztalosok legalább a gépek és szarító közös használatára szövetkezetek volna, mert ez nyújtaná a legtöbb biztosítékot.

Mínthogvazonban az nem sikerült az említett értékű gépeket Czibalmosnak engedélyezem, mindazonáltal oly feltétel mellett, hogy egyrészt a szarítót saját költségén rendezi be, másrészt ugyennek, mint a gépek használatát a kamarával egyetértőleg megállapítandó méltányos és mérsékelt díjak ellenében köteleessége megengedni az összes ottani asztalosoknak.

A kovásznai asztalosokra nézve ugyancsak szövetkezet alakítását tartanám leghelyesebbnek, legalább a gépek közös használatára. Amíg erre nézve tárgyalások indítanak, Németi Árpád kovásznai asztalos külön támogatását függőben kívánom tartani.

Eziránt inditon tehet a kamara a kovásznai asztalosokkal tárgyalást, melynek eredményéről tegyen a kamara jelentést. Megegyezem, hogy az esetben, ha a többi asztalos nem akarja szövetkezni és az így nyújtandó kedvezmények élvezetébe lépni; akkor nem fogok elzárkózni egyes törekvő iparosok elől sem, mert meglettem minden kísérletet arra nézve, hogy az összes iparosokat támogassam és ha azok ezt nem fogadják el nem tartanám helyesnek elzárkózni egyes törekvő iparosok támogatása elől.

Szombat Samu közdivásárhelyi géplakatos számára gépek beszerzésére 4.290 korona segélyt engedélyeztem a kamarával pótlólag közlenő feltételek mellett.

Meskó György (?) közdivásárhelyi asztalosnak szerszámok beszerzésére hajlando vagyok azon esetre 1000 (egyezer) korona segélyt engedélyezni, ha magának alkalmas műhelyt bérel s kötelezi magát legalább két tanonczot műhelyében kiképezni. Erre nézve a kamara folyamodó által kiállítandó kötelező nyilatkozatát terjessze elem megjegyezve, hogy a szerszámok beszerzésével a m. kir. technológiai iparmuzeumot fogom megbizni.

A kamara ezen kérelmét, mely szerint kívánatos lenne, hogy balánbányai rézbánya újból üzembe helyeztessék, illetve egy szakértő annak megvizsgálása céljából kiküldessék, felhívtam a m. kir. pénzügyminiszter ur figyelmét.

Az első szászrégeni, tutajjal kereskedő társaság azon panaszára nézve, mely szerint nem bocsátatik elég vasuti kocsik rendelkezésére s ezen kérelmére nézve, hogy engedessék meg, miszerint biztosíték letétele ellenében az országuton csuszathatásának fát, végül a kamara azon javaslatára nézve is, hogy Szászrégen és Marosvásárhely között telefon összeköttetés létesítessék, a tárgyalásokat folyamatba tettem, melynek eredményéről a kamarát fogom értesíteni.

Ezekben megfelelttem volna a kamarának mindazon konkrét javaslatára, kérelmére és panaszára, amelyek tárgyalás, illetve intézkedés alapját képezhetik és ha ezekre nagyrészen nem nyilatkozhattam még határozottabb alakban, annak oka kizárólag a kamara, mert javaslata, — mint említém — tulajdon részben olyan nagy általánosságban mozog, hogy annak alapján lehetetlen érdemleges tárgyalásokat folytatni.

Epen ezért felhívom a kamarát hogy, jövőben az ily irányú felesleges előterjesztésektől tartózkodjék, hanem tegyen oly konkrét javaslatokat, melyek alapján konkrét intézkedések legyenek tehetőek, ami annyival inkább szükséges, mert a székelyföld közgazdasági viszonyainak sürgős javítást igényelnek, mire nézve magam részéről mindig készséggel teszek meg minden lehetőt.

Budapest, 1901. évi július hó 4-én.

Hegedüs s. k.

A pénzügyminiszter adóleengedései. Lukács László pénzügyminiszter rendeletet adott ki, mely-

ben az elemi károk esetén követelhető adóleírások ügyét szabályozza. A pénzügyi kormány egyúttal körrendeletet adott ki, melyben figyelmezteti a pénzügyigazgatóságokat, hogy elemi károk esetén, ez az illető földrész tulajdonosa által, s ha a károsult földbirtokosok többen vannak e végre megbízott két képviselőjük által, mindenkor írásban jelentendő be. Helytelen azonban az egyes pénzügyigazgatóságok részéről tapasztalt ama eljárás, hogy a kisgazdák által előterjesztett bejelentések alapján nagyobb birtokosok sőt uradalmak is adóleengedésben részesítetnek, mert egyrésztől méltán elvárható a nagyobb birtokosok és szervezett gazdatiszti karal ellátott uradalmaktól, hogy az írásbeli bejelentést önmaguk tegyék, másfelől fel nem tehető, hogy megbízott képviselőjük gyanánt az egyszerű földmivesemberek szerepelnek. Mindezeknél fogva a nagyobb birtokosoktól és uradalmaktól az elemi károk külön bejelentése megköveteltetik, míg a földmivesosztályhoz tartozó kisbirtokosok érdekében a megbízás által történt bejelentés elfogadható, illetőleg az a méltányosság legszélsőbb határáig kiterjeszthető. A rendelet végül utasítja a pénzügyigazgatósági tisztviselőket, kik elemi károk esetén bizottsági felvételre ki vannak küldve, hogy mindenkor a helyszínen szerezzenek meggyőződést a megbízás utján való bejelentések hitelessége s valódisága felől.

Uj törvényezik. A hivatalos lap vasárnapi száma közli, hogy a király a honvédelmi és belügyi póthitelről, a népfelkelés felfegyverzéséről, a torontáli h. é. vasutakról, a magyarországi városok és községek fogyasztási adó természetű jövedelmeinek rendezéséről és az 1898. évi közösügyi zárszámadásra alapított végleges leszámolás szerint Magyarország terhére mutakozó tartozás fedezéséről és a pótlólag fizetendő összegekről szóló javaslatokat szentesítette.

Társadalmi betegségeink.

Irta: Szántó Károly.

I.

Számtalanszor felszínre kerültek a társadalmi élet mindenik rétegébe észrevétlenül behatolt bűnök, a nélkül, hogy azok valódi okáról igaz fogalmat alkotnánk s hogy a bajok elhárítása érdekében csak egy komoly szót is emeltünk volna.

Mi sem könnyebb, mint az emberek tévedéseit, hibáit és véletlen botlásait megbírálni s azokat ócsárolni. Akárhányszor ítékezünk élők és halottak felett,

a nélkül, hogy előbb megszámloltnók lelkiismeretünket, hogy vajjon jogosultak vagyunk-e a bírálatra, s hogy vajjon nem dobtuk-e magunkat is sokszor ama áramlat közé, melynek csábító habjai között oly jól éreztük magunkat, mintha csak bölcsönktől fogva erre nevelték volna.

Nem vonjuk kétségbe, sőt kőnczendáljuk az, hogy az észrendszer sokszor erős tusát viv azzal a gépezettel, melyet emberi szervezetnek nevezünk. A legtöbb ilyen tusánál, helyesen is tudunk gondolkodni, de nem vagyunk képesek annak érvényt szerezni, mert a szervedélek végtelen vágya által üldözött emberi alkotmány kielégíthetetlen vágyaival, az agy nem képes megbirkózni. S a szellemi érzés finomsága eltompul és meghajol a durva érzéki ösztön nem válogatós érzései előtt. . . Ez első bűnünk!

A társadalom vezéreinek tényei ösztönzik annak tagjait és szemlélit úgy a jóra, mint annak ellenkezőjére. S mert eme társadalomnak tagjai nem azonos szellemi és anyagi tényezőkből állanak, példaadó működésük mindig a vezérszerepet játsza azon elemek ténykedésüiből terjed és ragad másokra, kik vagy anyagi előnyökkel környezvők s a kiknek minden lépésük — legyen az jó, vagy rossz, a nagy közönség által szentesítetik. Ezeknek megengedett sokféle munkájukban akadnak kivételek, kik anyagi erejük hiányában lotérnek az egyenes utról s rövidabb gyalogösvényeket keresnek, hogy elérhessék azokat, kiknek fényes utjukhoz megfelelő járművek is van. Ez a rövidebb gyalog ösvény rendszeren a „tiloson“ megy át, hol a vámost az utazó a becsület árán, a csulád pedig a kétségbeejtő nyomorral fizeti meg.

Ez második bűnünk!

Szegénységünket mindig a nagyzás hóbertjával takargatjuk s feltűnésünkkel, mások utánzásával és kicsinylésével igyekszünk pótolni a bennünk levő valóság ellenkezőjét és gyarlóságainknak meztelenségét. Pedig milyen szép és lélekemelő ama egyszerű erény, melynek mutogatása nem dobbal történik, hanem önkénytelenül folyik mint a havasi esermely, melynek medrében a legkisebb porszem is meglátszik. . .

Ez harmadik bűnünk!

Manapság minden társadalmi mozgalom vajmi ritkán bír komoly jelentőséggel s a legtöbb esetben csak egy alkalom az úgynevezett „trinkum“ „trankum“ megteremtésére, mely végeredményben — a ótékonyság helyett — számos apát és családot tesz tönkre, megrontja a testi szerveket, kiürösi a szobát s akár hányszor tönkre teszi az egyén becsületét is. (Folyt. köv.)

TÁRGZA.

Emlékezés Erdélyi Károlyra.

Irta: Nagy Károly. .)

A kegyelet fájó érzetével gyűltünk össze, hogy egyik korán elhunyt munkás pályatársunk emlékét felujtsuk s azt, mivel ő, míg élt: egészen a miénk volt, sajtó szívünk mélyében megerőkítsük.

„Nem hal meg az, kinek nevére
Megrezen az érző kebel;
Nem hal meg az, ki lelkesedve
Termő magul lelket vet el;
Nem hal meg az, ki nem magának
Szentelt egy hosszú életet;
Nem hal meg az, ki életében
Mindig, mindig csak szeretett!“

Pósa Lajos.

A szeretet szent fényénél támadt fel drága emléked közöttünk kedves pályatársunk! Nagy és nemes munkád mozgató ereje: a szeretet fűzött hozzánk, s így méltóan illenek reád a jeles író idézett szavai.

Midőn e testületnek egy ily kiváló tagja felett kell emlékezésedet tartanom, látom őt lelki szemeimmel, s minden gondolat, mit róla megörökíteni óhajtok, az ő nemes pályafutásán vonul végig, s tollamra adja azt, mit ő hazájáért, nemzeteért esendesen, buzgó

odaadással egy dicsőbb kor, szebb jövő utáni reménykedéssel tett.

Mély fájdalom dulja keblünket gyászos elhunyt felett, szemünkben a bánat könnye rezeg, a nagy veszteség tudatában; csak a viszontlátás reménye nyújt némi enyhét és vigaszt. Egy sóhaj száll az ég felé, mintha keresnők őt; könnyesekkel adózunk a veszteségért, mert többé nem láthatjuk. Alig egy éve mult, hogy elhagyta Háromszék bérezekoszorúta rónáját s üdülést keresni a Balaton kies vidékére ment. A távozás nyílt sebet hagyott az ő lelkeben is és a meg-megtört test nem bírta ki a kettős szenvedést. Alig néhány hó mulva 1900. február 8-án Vörösbényben, rövid szenvedés után örök álmokra szenderült. Önként merült felgyászavatálánál a kérdés: Annyi munka és szenvedés után itt e földön csak ennyi a jutalom?

Ő nem rettegte a halált, a tulvilági életől alkotott hitszerű tanával, nem egyszer nyíltan lépett fel előttünk és hirdette, hogy csak a tulvilági élet boldog; a szívnek ez életben csak szenvedés, a léleknek szakadatlan munkásság jut: ott pedig megnyugvást talál.

Erdélyi Károly emlékezetét felujtani, megörökíteni könnyű volt, hol őt úgy becsülték és úgy szerették, mint mi. Gyenge az én erőm az ő érdemeinek kellő méltatására. A jó szándék meg van, ez szolgáljon mentességemül s bocsásson meg az ő szelleme, ha mindent méltó szavakkal felsorolni nem tudok.

Az ő élete, munkássága annyira ismeretes Háromszék vármegye egész közönsége előtt, hogy annak minden részletére kitérnem szükségtelen. Én csak egy koszorút fűzök azon virágokból, melyeket

ő ültetett, ápolt és nevelt, melyek maradandó emléket biztosítanak számára.

Erdélyi Károly a közdivásárhelyi állami polgári finiskola igazgatója. Nemes-Vitán Zala vármegyében született 1845. június hó 20-án.

Szülei gondos nevelésben részesítették, s mint kitűnő tanuló, már az elemi iskolában magára vonta az ottani plebanus figyelmét. E derék férfiú támogatásának köszönhette, hogy elemi iskolai tanulmányainak befejezése után Keszthelyen, Veszprém-ben és Győrben végezhetette gymnaziumi tanulmányait.

A jó plebanos tanácsára papi pályára lépett de alig egy év mulva szíve sugallata szerint ezt a tanítóival cserélte fel és Győrben a rendes középdai tanfolyamok befejezése után főtanítói oklevelet nyert. Nemsokára Veszprém-megyében segédtanítói állást foglalt el s mint ilyen iratkozott be, a keszthelyi gazdasági póttanfolyamra. A tanintézet igazgatója a rövid idő alatt is felismerte kiváló tehetségét és biztatta, hogy rendes hallgat legyen s továbbra is ott maradjon.

A gazdaság iránt kiváló előszeretettel viseltetvén, hallgatott az igazgató tanácsára s Keszthelyen maradt.

Szép nyelvrézke, irodalmi képessége rövid időn a Spornz Pál gazdasági akadémiai igazgató által szerkesztett Gyakorlati Mezőgazdánál jövedelmező mellékkeresetre segíté. Szorgalma által kivívta azt is, hogy a keszthelyi akadémiából külföldre küldendő 4 ifju egyike ő lett s 1000 frt állami segéllyel kiküldetett E tanulmányi utjáról sok érdekes dolgot mesélt el. Gazdag tapasztalattal és nagy

*) Felolvasta a „Háromszék-megyei Tanítótestület“ Közdivásárhelyen tartott közgyűlésében.

Tanügy.

Igazgatói zárójelentés a kézdivásárhelyi m. kir. állami fiu- és leányiskolák 1900-1901. iskolai évi múltjáról.

II.

Bár a gondnokság közelebbi ülésén és a záró ünnepélyen részletes jelentést tettem a jutalmazásokra befolyt adományokról és az alapítványok kamatairól, itt még visszatérek s megemlítem, hogy a tanügy iránt érdeklődő közönség adományából befolyt 134 korona és 7 drb. könyv; alapítványok kamataiból 232 korona és 75 fillér.

Törekedtünk megjutalmazni a kitűnő a dícséretes és a vaaszorgalmu tanulóit; ez utóbbit azon esetben is, ha csak általános, „jó” osztályzatú volt is a bizonyítványa. Jutalmat nyert a női kézimunkában, a szavalásban a szép írásban a testgyakorlatban magát kitüntetett tanuló és a példányszerű magaviseletű tanuló azon esetben is, ha különben gyenge bizonyítványa volt. Szóval bármely oldalról tanusított érdemre tekintettel voltunk.

Könyvjutalmat nyert 124 s pénzjutalmat 13 tanuló. A pénzjutalmat oda ítélésénél az az elv vezérelt hogy a tanuló azon kívül, hogy dícséretes magaviseletű és kitűnő tanuló, szegény is legyen.

A szegény tanulók nemcsak tanszer és könyvszegélyezésben részesültek, hanem kivétel nélkül ruházattal is elláttattak. A kézdivásárhelyi ev. ref. egyház 2000 koronás „Millenniumi-alapítványa” kamatából 10, Kézdi-Vásárhely város áldozatkészségéből 63, és egyes adakozók szívesességéből 28 szegény tanuló ruházattal fel. Nem hallgathatom el azok neveit, a kik szívük nemességét ily dícséretre nem szoruló ténnyel bizonyították be. Ezen áldozatkész egyének nevei a következők: Benke Gyula orsz. gy. képviselő ur 60, Incze István mérnök ur 20, a K. Vásárhelyi jótékony nőegylet 20, Blatt Mihály ur 3, Ismeretlen 3, Fejér Antal ur 3 K. 28 f., Csomortáni Gaudenz 2, Ifj. Toth Istvánné urasszony 4, Dávid István ur 4 koronát szíveskedtek a szegények felruházására ajándékozni s ez által lehetővé tették, hogy iskolánkban egyetlen tanulója sem volt kénytelen a nagy hidegben dideregni, fázódni, vagy az iskolából elmaradni.

Benke Sándor szeszgy. ur utódai szintén hozzájárultak egyes ruhadarabokkal a nemes célhoz. Ezer köszönet mindnyájuknak érte.

Felvételi díjt fizetett 287 tanuló a 1 K=287 K. szegénység miatt nem fizetett 154 tanuló. Az orsz. tanítói nyugdíjlapra 440 tanulóól egyenként 30 fillérjével begyűlt; 132 K.. Egy árva fiu a 30 fillért, sem tudta megfizetni.

lelkesültséggel vágyott arra, hogy az akkor szervezett gazdasági tanfolyamu felső népiskoláknál, vagy valamelyik képezdénél gazdasági szaktanár lehessen. A sors másként intézkedett. A midőn hazatértek megfelelő állás mindenkinek nem jutott. Ő tehát gazdasági oklevele alapján a gróf Zichyék keszthelyi uradalmában nyert alkalmazást. Kitűnő gazda volt, főnökei nagyon szerették; helyes beosztását, tapintatát és éber figyelmét nagyon is méltányolták. Hiába volt minden előzékenység, ő arra a pályára vágyott a mire benső hivatást érzett, a tanítói pályára. Rövid idejű gazdálkodás után Spórzon Pál meghívására, mint segédszerkesztő régi igazgatója mellé ment. A „Gyakorlati Mezőgazda” közkinése volt a gazdaközönségnek s a jó hírnév dícsőségéből nem kis rész jutott Erdélyi Károlynak is. Ez állásában érte azon szerencse, hogy 1873. decz. 6-án a k.-vásárhelyi felső népiskolához igazgatónak neveztetett ki.

A többféle érintkezés fényes szellemi talentum oly jó modort kölcsönöztek neki, hogy már az első találkozásra teljes bizalmat gerjesztett. Felsőbb és alsóbb körök igyekeztek őt barátságukba vonni. Élénk társalgása, szellemi ötletei fűszerezői voltak a társadalmi életnek,

Nem esoda, ha igazgatósága alatt a népszerűtlen és néptelen felső népiskola kezdett mind többtől tért hódítani. 1876-ban egy memorandum alapján az ipari szakoktatás is életbe lépett, a vezetés alatti iskolánál. A műkosárfonás esigolyából, tengeri fuból oly példányokban készültek, hogy sok helyt ma is mint emléktárgyak őriztetnek. A kefe-kötés szintén nagyobb fokra fejlődött s végül a vidéki viszonyokra való tekintettel egy műfaragó szaktanmühely is szerveztetett. Éltek, álltak és vi-

A tanítói könyvtár ez iskolai évben a következő művekkel szaporodott: 1. A Phonomimika, 2. A beszéd és ért. gyakorlatokról, 3. Cluintilianus és Plutarchos, 4. Királyné-album, 5. Néptanítók Lapja, 6. Család és iskola, 7. Nemzeti nőnevelés, 8. Ethnographia, 9. Magyar Pestalozzi, 10. Nemzeti Iskola, 11. Hivatalos Közlöny, 12. Gyümölcskertész, 13. „Vörösmarty Mihály” életrajz, 14. Magyar viseletk története 15. Gyermekek-pszichologia, 16. Talpra magyar, 17. A II. orsz. és egyetemes tanügyi congressus naplója, 18. Rajzoltató földrajz tanítás vezérkönyve, 19. Br. Eötvös József művei is megrendeltettek. Az ifjusági könyvtár 136 művel szaporodott.

Örömmel jelentem, hogy a gondnokság tagjai a megfelelő időben pontosan látogatták az iskolát s felügyelői tisztüket hűen teljesítették.

A tanítótörsület is az igazolatlan mulasztások kimutatását pontosan beértesztette, de nagyobb mértékű hanyagság, iskolakerülés nem fordult elő és így a tanulók iskolába járása pontosnak mondható.

Szilágyi Dezső meghalt.

Lapunk két Budapesten időző munkatársának egy szűkszavu, rövid táviratából lapunk zártakor megdöbbenéssel értesülünk, hogy **Szilágyi Dezső**, Magyarország volt igazságügy minisztere és képviselőházi elnöke, az egyházpolitikai törvények megalkotója, a kiváló szellemi képességekkel megáldott államférfiu, Pozsony város országos képviselője szívzhűdésben 62 éves korában meghalt. A halálhír az egész fővárosban mély megdöbbenést keltett s azt fog bizonyára keltetni az egész országban, mely Szilágyi Dezsőben egyik legnagyobb politikust gyászolja.

Táviratunk a következő:

Feladatott Bpest, jul. 31.
d. u. 1 óra 20 p.

„Szilágyi Dezső orsz. képviselő, volt miniszter és képviselőházi elnök meghalt.”

rágóztak az intézmények és nem egy kiállításon hirdették, hogy a székely ember mindenre alkalmas, csak tért kell nyitni a munkára. Erdélyi híven lobogtatta a zászlót: csak előre. Változandóság törvénye szerint ez intézményeket is elseperte a haladó kor szelleme. Az emberiség nagy része egy felsőbb iskola végzése után már nem akar az ipar-pályára lépni, pedig beigazolt tény, hogy az anyagi erő ott érvényesül legjobban a hol a szellemi töke is meg van. Habára k.-vásárhelyi felső népiskolában végzett növendékek oly jó hírnévnek örvendtek, hogy felvételi vizsga nélkül vették fel a kolozsvári és más tanítóképző intézetbe mit számos köztünk élő kartárs igazol, még is át kellett változni az iskolának polgári iskolává.

Ezt követelte ama furesa körülmény is, hogy a felsőnépiskolák b zonyítványainak értéke szabályozva nem volt s ezeken kívül az itt tanító tanárok egyenlő képesítés mellett is sok mellözésben, anyagi károsodásban részesültek a polgári iskolaiakkal szemben. Nem esoda tehát, ha a tanári kar, élén a derék igazgatóval addig küzdött míg 1898-ban ez is megtörtént. Oroszlánrésze jutott ebből a munkából Erdélyi Károlynak. Éles tolla, világos gondolatmenete juttatta ez eszmét is diadalra. A hivatalos kötelesség hiv betöltésén kívül lelkesen szolgált ő a tanügy emelését, minden oly társadalmi mozgalmat, mely a közjólét előmozdítására szolgált. Ismerjük a mult idők azon szomorú szakát, midőn a tanítóság lenézett napszámosa volt az emberiségnek, s kevés részesült ama tiszteletben, melyet állása, képessége megérdemelt. Ő is egyik volt azon küzdők közül, kik lelkesülten harezoltak e sötétség megsemmisítéséért.

(Folytatjuk.)

NAPI HIREK.

— **Kinevezés.** A király Dr. Solymossy Lajos, székelyudvarhelyi áll. főreáliskolai igazgatót a VII-ik fizetési osztály 3-ik fokozatába sorozott kir. igazgatóvá nevezte ki.

— **Áthelyezés.** A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter Csulak Lajos, segosvári m. kir. áll. isk. tanító, lapunk kitűnő munkatársát a kiváló székely író, saját kérésére áthelyezte Brassóba.

— **Erdészeti kinevezések.** A földmívelési miniszter kinevezte: főerdészekké: Tompa Kálmánt Brassóba, Dömbrödi Zoltánt Csíkszeredába: erdészekké: Lukács Elekét Székelyudvarhelyre, Gergely Tamást Csíkszeredára; erdészjelöltté: Hepke Arturt.

— **A „Székely szövögyár”** jul. 28 án Sepsiszentgyörgyön közgyűlést tartott Potsa József v. b. t. t., főispán elnöke alatt. 26 részvényes és képviselő 436 részvényt képviselt 154 szavazattal. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság jelentését egyhangulag elfogadták. Potsa főispán elnök tett ezután előterjesztést a szövögyépekről, mely szerint a Klinger bórleczégg az állammal kötött szerződés szerint 50 szövöszéket volt köteles a vármegyében ez évben beállítani, a mivel szemben 101 szövöszéket osztott ki a vidékre. Nevezetesen a háziiparvállalat beállított Bereczkben 24, Ojtozban 3, Lemhényben 6, Kézdi-Martonosban 6, összesen 39 szövöszéket Nagy Mihály szövögmester vezetése alatt. Felső-Csornátonban 27, Alsó-Csornátonban 1, Mátisfalván 2, összesen 30 szövöszék Virág János szövögmester vezetése alatt. Kézdi-Szentléleken 18 szövöszéket Szakács Ferenc szövögmester felügyelete alatt. Baróthon 11 szövöszéket, Bokor János szövögmester vezetése alatt. Szacsván 2, Szemerján 1, összesen 3 szövöszéket szövögmester nélkül. Végül az igazgatóságot és felügy. bizottságot választották meg a következőleg: Igazgatósági elnöknek megválasztotta: Potsa József v. b. t. tanácsos, főispánt; tagok: Szent-Iványi Miklós alispán, Böldi Tivadar, Temesváry János, Deák András, Ferencz Lajos, Löwy Adolf. Felügyelő bizottsági tagok: dr. Antal Mihály, Gyárfás Győző, Bartha József, Bodán Arthur, Weisz József.

— **Nanassy Géza**, a budapesti vígszínház bari-tonistája a mint értesülünk, esütörtökön (augusztus 1-én) estva a Nemzeti szálloda nagytermében hangversenyezik.

— **Miniszterek nyaralása.** A kormány tagjai egyenként kivételével már megkezdették nyári pihenőjüket. Széll Kálmán miniszterelnök tudvalevőleg Rátóton nyaral, mindazonáltal nem telik el hét, hogy egyszer-kétszer meg ne forduljon a fővárosban. Fejérváry Géza báró honvédelmi miniszter fölépülése óta Gasteinban tartózkodik, hol államtitkárja gyakrabban fölkeresi, hogy egyes dolgokról jelentést tegyen. Wlassics Gyula közoktatásügyi miniszter a csorbai-tó környékén időzik. Plósz Sándor igazságügyminiszter most ment Pécelre üdülni. Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter Fenyőházán tölti a nyarat ugyanabban a villában, melyben eddig a közoktatásügyi miniszter lakott. Lukács László pénzügyminiszter szintén Gasteinban pihen, csak Hegedüs Sándor kereskedelemügyi miniszter van még itthon. Neki még sok dolga van.

— **Dohányraktár építés Sepsi-Szt.-Györgyön.** A m. kir. dohányjövédéki közp. igazgatóság árlejtést irt ki a Sepsi-Szt.-Györgyön emelendő dohánygyártmányraktár építésére. — Előirányzott költség az építési munkára 59.873 korona 02 fillér, a földfeltöltési és alagsóvezési munkára 39.130 korona. Pályázati határidő f. év aug. hó 16-ik napja.

— **Állategészségügyi kimutatás Háromszék vármegyéből.** Veszettség. Dálnok 1 u. Takonykór és bőrféreg: Kézdi-Vásárhely v. 1 u. Sertésorbanéz: Bereczk 3 u., Futásfalva 3 u., Márkosfalva 1 u., Mártonfalva 6 u., Kézdi-Martonos 2 u., Ozadola 8 u., Peselnek 5 u., Szászfa 1 u. Sertésvész: Sós-Mező 10 u., Hidvég 5 u., Száraz-Ajta 2 u., Eger-patak 1 u., Nyén 11 u., Szent-Király 1 u., Zalán 1 u.

Felelős szerkesztő: Vajna Károly.

Kiadó laptulajdonos: Ifj. Jancsó Mózes.

Hirdetések.

Sz. 3623—1901.
tlkvi.

Hirdetmény.

A közdivásárhelyi kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság részéről ezennel közhírré tétetik, hogy Háromszék megyében bekebelezett Bita község tagosítása következtében a község telekkönyvei a 1889. évi 2579. sz. szabályrendeletre képest átalakítottak és ezel egyidejűleg mindazon ingatlanokra nézve, a melyekre az 1886. évi XXIX. az 1889. évi XXXVIII. és az 1891. évi XVI. t. czikk a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzését rendelik az 1892. évi XXIX t. cz.-ben szabályozott eljárás a telekjegyzőkönvi bejegyzések helyesbítésével kapcsolatosan foganatosítottatik.

E czélból az átalakítási előmunkákat hitelesítése és a helyszíni eljárás a nevezett községben 1901. évi október hó 7-én fog kezdődni.

Ennélfogva felhívotnak:

1. az összes érdekeltek, hogy a hitelesítési tárgyaláson személyesen vagy meghatalmazott által jelenjenek meg és az új telekkönyvi tervezet ellen netaláni észrevételeiket annál bizonyosabban adják elő, mert a régi telekkönyv végleges átalakítása a téves átvezetésből eredhető kifogásokat jóhiszemű harmadik személyek irányában többé nem érvényesíthetik;

2. Mindazok a kik a telekjegyzőkönvben előforduló bejegyzésekre nézve okadatolt előterjesztést kívánnak tenni, hogy a telekkönyvi hatóság kiküldöttje előtt a kitűzött határnapon kezdődő eljárás folyama alatt jelenjenek meg és az előterjesztéseiket igazoló okmányokat mutassák fel.

3. Mindazok a kik valamely ingatlanhoz tulajdonjogot tartanak, de telekkönyvi bekebelezésre alkalmas okirataik nincsenek, hogy az átírásra az 1886. évi XXIX. t. cz. 15—18. és az 1889. évi XXXVIII. t. cz. 5—7. és 9. §-ai értelmében szükséges adatokat megszerezni iparkodjanak és azokkal igényeiket a kiküldött előtt igazolják, avagy oda hassanak, hogy az átruházó telekkönyvi tulajdonos az átruházás létrejöttét a kiküldött előtt élő szóval ismerje el és a tulajdonilag bekebelezésére engedélyt nyilvánítsa mert különben jogaikat ezen uton többé nem érvényesíthetik és a bélyeg és illeték elengedési kedvezményétől is elesnek és

4. azok, kiknek javára tényleg már megszűnt követelésre vonatkozó zálogjog vagy megszűnt egyéb jog van nyilván könyvileg bejegyezve, ugyszintén az ily bejegyzésekkel terhelt ingatlanok tulajdonosai, hogy a bejegyzett jognak törlesztést kérelmezzék, illetve, hogy törlési engedély nyilvánítsa végett a kiküldött előtt jelenjenek meg, mert ellen esetben a bálymentesség kedvezményétől elesnek.

A kir. törvényszék, mint tlkvi. hatóság.

K.-Vásárhelyi, 1901. június hó 2-án.
Dr. Nagy,
tr.-széki albiró.

850—1901. vőgrb. szám.
Tlkvi szám 2247—901.

Hirdetmény.

A kovásznai kir. járásbíró, mint tlkvi hatóság részéről ezennel közhírré tétetik, hogy Háromszék megyében bekebelezett Tamásfalva tagosítás következtében a község telekkönyvei az 1869. évi 2579. sz. szabályrendeletre képest átalakítottak és ezzel egyidejűleg mindazon ingatlanokra nézve, a melyekre az 1886. évi XXIX., az 1889. évi XXXVIII. és az 1891. évi XVI. t. czikk a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzését rendelik az 1892. évi XXIX. törvényekben szabályozott eljárás, a telekjegyzőkönvi bejegyzések helyesbítésével kapcsolatosan foganatosítottatik.

E czélból az átalakítási előmunkákat hitelesítése és a helyszíni eljárás a nevezett községben 1901. szeptember 16-án fog kezdődni.

Ennélfogva felhívotnak:

1. Az összes érdekeltek, hogy a hitelesítési tárgyaláson személyesen vagy meghatalmazott által jelenjenek meg és az új tervezet ellen netaláni észrevételeiket annál bizonyosabban adják elő, mert a régi telekkönyv végleges átalakítása után, a téves átvezetésből eredhető kifogásokat jóhiszemű harmadik személyek irányában többé nem érvényesíthetik;

2. mindazok, a kik a telekjegyzőkönvben előforduló bejegyzésekre nézve okadatolt előterjesztést kívánnak tenni, hogy a telekkönyvi hatóság kiküldöttje előtt a kitűzött határnapon kezdődő eljárás folyama alatt jelenjenek meg és az előterjesztéseiket igazoló okmányokat mutassák fel;

3. mindazok, a kik valamely ingatlanhoz tulajdonjogot tartanak, de telekkönyvi bekebelezésre alkalmas okirataik nincsenek, hogy az átírásra az 1886. évi XXIX. t. cz. 15—18. és az 1889. évi XXXVIII. t. cz. 5—7. és 9. §-ai értelmében szükséges adatokat megszerezni iparkodjanak és azokkal igényeiket a kiküldött előtt igazolják, avagy oda hassanak, hogy az átruházó telekkönyvi tulajdonos az átruházás létrejöttét a kiküldött előtt élő szóval ismerje el és a tulajdonilag bekebelezésére engedélyt nyilvánítsa, mert különben jogaikat ezen az uton többé nem érvényesíthetik és a bélyeg és illeték elengedési kedvezményétől is elesnek és

4. azok, kiknek javára tényleg már megszűnt követelésre vonatkozó zálogjog vagy egyéb megszűnt jog van nyilván könyvileg bejegyezve, ugyszintén az ily bejegyzésekkel terhelt ingatlanok tulajdonosai, hogy a bejegyzett jognak törlesztést kérelmezzék, illetve, hogy törlési engedély nyilvánítsa végett a kiküldött előtt jelenjenek meg, mert ellen esetben a bálymentesség kedvezményétől elesnek.

Kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóság.

Kovácsna, 1901. július hó 29-én

(105. 1—3.)

Száva Jakab,

kir. aljárásbíró.

Árverési hirdetmény.

Alulírt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezenel közhírré teszi, hogy a közdivásárhelyi kir. járásbíró 1901. évi V. 75. számú végzése következtében Dr. Zajzon Lázár ügyvéd által képviselt Solyom Gyula javára Feltorjai Ada József ellen 256 kor. s jár. erejéig 1901. évi január hó 25-én foganatosított kielégítési végrehajtás utján foglalt és 1340 koronára becsült következő ingóságok, u. m. 2 nagy tarka tehén, 1 tarka tulok, 2 peji kanca, 2 hízó sertés a belsősürben 20 mőri szőna, vastongelyű lőszekér nyilvános árverésen eladotnak.

Mely árverésnek a közdivásárhelyi kir. járásbíró 1901. évi V. 75. számú végzése folytán 256 korona tőkekövetelés, ennek 1900. évi május

hó 14 napjától járó 5% kamatai, 1/2% váltó díj és eddig összesen 89 korona 20 fill.-ben bíróság már megállapított költségek erejéig Feltorjai a helyszínen leendő eszközésére 1901. évi augusztus hó 17-ik napjának délelőtti 9 órája határidőül kitűztetik és ahhoz a venni szándékozók ily megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok a 1881. évi LX. t. cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek becsáron alul is elfognak adadni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták s azokra kielégítési jogot nyertek volna, jelen árverés az 1881. évi LX. t. cz. 120. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Közdivásárhely, 1901. évi július hó 30-ik napján.

(106. 1—1.)

Kakutsi Ádám,
kir. bírósági végrehajtó.

A brassói fűszer-, csemege- és szappan kereskedők vasárnapi munkaszünete.

Tisztelettel tudósítjuk ezennel a t. cz. vidéki közönséget, hogy szerződésileg abban állapodtunk meg, hogy folyó évi augusztus 4-től kezdődőleg üzleteinket a

vasárnapokon

zárva tartjuk.

Felkérjük tehát a t. cz. közönségét szükségleteik beszerzését a hétköznapiokon eszközölni.

1—3. 107.

Clayton & Shuttleworth

mezőgazdasági gépgyárosok Budapest Váci-körút 63. sz.

által a legjutányosabb árak mellett ajánlatnak:

Locomobil és gőzcseplőgép-készletek
továbbá járgány-cseplőgépek, löher-cseplők, tisztító-posták, konkolyozók, kaszáló- és aratógépek, szénagyújtók, boronák.

„Columbia-Drill”
legjobb sorvetőgépek, zecskavágók, répvágók, kukorica-morzsolók, daráló, őrő-malmok, egyetemes acél-ekék.

2- és 3-vasú ekék és minden egyéb gazdasági gépek.

Részletes árjegyzék kint natra ingyen és bérmentve küldetnek.

Lincolni törzsgyárunk a világ legnagyobb locomobil- és cséplőgép-gyára.